

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lars M. Olsen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2269; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3915).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hjortnæs: Dette forslag til lov om ændringer i forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende går jo ud på, at det, man tidligere har betragtet som et forsorgsspørgsmål, med skøn over den enkelte forsørgers økonomiske muligheder for selv at betale, nu gøres til et samfundsspørgsmål, idet staten forpligter sig til at betale alle væsentlige udgifter. Baggrunden for denne stillingtagen er ikke alene, at man på denne måde vil søge at få gennemført en ensartet behandling af alle talelidende og ved en effektiv ambulant behandling undgå alle de forsømselser, der hidtil har fundet sted på dette område, men man vil endvidere gøre statens institut for talelidende til et centralt led i behandlingen. Der foreslås derfor en bemyndigelse for ministeren til at fastsætte regler for indberetning fra visse myndigheder, læger, lærere og andre. En forudsætning for gennemførelsen af den udvidede undervisning og behandling af talelidende er, at der uddannes flere talelærere, specialister på dette område. Det er derfor af

kommissionen foreslået, at de med selve undervisningen og den afsluttende eksamen for talelærere forbundne udgifter for eftertiden betales af staten.

Jeg vil gerne ved denne lejlighed udtale min glæde over den betænkning, som kommissionen af 12. maj 1949 har udarbejdet. Denne betænkning påviser i høj grad, at store problemer på dette område hidtil har ligget uafklarede, problemer, som samfundet i allerhøjeste grad er interesseret i at få løst. Jeg tror endvidere, at de oplysninger, som betænkningen giver, kan medvirke til, at man nu bliver i stand til at høste meget større erfaringer på et område, der er fyldt med problemer. Nyordningen betyder jo også, at der bliver lettere adgang til uddannelse for de nødvendige lærere og lægevidenskabeligt uddannede medarbejdere på disse områder. Den åbner nemlig mulighed for, at alle, der har lyst til at gøre en gerning på disse områder, nu vil kunne komme til at gøre det. Derfor er der efter min opfattelse grund til at takke kommissionen, som har udarbejdet lovforslaget.

Jeg har bemærket, at det af betænkningen fremgår, at det for mange talelidende børn gælder, at de har været under ugunstig miljøpåvirkning. Nogle af børnene er institutionsprægede, andre kommer fra hjem, hvor den naturlige ligevægt er forstyrret af økonomiske vanskeligheder eller ægteskabelige uoverensstemmelser. Nogle børn er der blevet pylret for meget om, og de er derfor gjort usikre, uselvstændige. Atter andre er arveligt belastede. Men alle disse oplysninger tjener til, at man på dette område kan nå store og gode resultater. Man har således ved det arbejde, der er gjort, konstateret, at de talelidende ikke synes at adskille sig i intellektuel henseende fra andre børn, men at de på grund af deres talelidelse har tilpasningsvanskeligheder, er frygtsomme og mangler koncentrationsevne; de kræver selvfølgelig derfor en særlig pædagogisk pleje.

Det oplyses endvidere, at man ved forsøg i børnehaver i København, Aarhus og Aal-

[Hjortnæs.]

borg har opnået meget gode resultater. Det rejser det spørgsmål, om man ikke bør forsøge at påbegynde undervisningen på et forholdsvis tidligt alderstrin og derved opnå det naturlige, at børnene lærer at tale, medens de endnu er børn.

Det forslag, som her foreligger, om gratis ambulante behandling, åbner store muligheder på disse områder. Det foreslås videre, at tilsvarende regler finder anvendelse på svære tilfælde af ordblindhed og læsesvaghed. Det fremgår af den højtærede ministers fremsættelse, at undervisningen på disse områder hidtil langt fra har været tilfredsstillende. Rammerne på statens institut for talelidende er sprængt, og der er et stadigt stigende antal på ventelisterne, et så højt tal som 1 204 pr. 1. oktober 1953.

Ligeledes fremgår det klart, at den nuværende ordning, hvor hjælp kun ydes i trangstiltfælde efter skøn af de forskellige kommuners socialudvalg, er så vilkårlig og skøntet så forskelligt, at det hindrer det nærmere samarbejde med forældre og hjem og derfor bevirker, at ambulante behandling kun foregår i alt for få tilfælde. Selvom undervisningsministerens cirkulære af 26. juni 1943 om særundervisning i folkeskolen for ordblinde og læsesvage har været af meget stor betydning og der af mange skolemyndigheder og interesserede lærere er nået gode resultater, så er denne lovgivning jo ikke obligatorisk før 1. april 1958. Langt de fleste kommuner har ikke nogen form for særundervisning, og de kommuner, der ikke opretter centralskoler, vil vel meget vanskeligt kunne få de fornødne sagkyndige lærere. Men jeg er helt enig i, at denne form for særundervisning bør fortsættes, og mener, det er rigtigt, som det foreslås, at når det drejer sig om skolesøgende børn, skal socialministeren i samarbejde med undervisningsministeren forsøge, om ikke det er muligt at få en af kommunens lærere uddannet til at varetage særundervisningen. Ambulante behandling eller undervisning har efter min opfattelse den meget store betydning, at det kan medvirke til, at den store venteliste for optagelse på statens institut for talelidende delvis kan bringes ud af verden, at børn kan bevares i det milieu, hvor de er vant til at leve, og kan blive fri for den hårde belastning, det kan være for et barn at

blive sendt væk fra sin far og mor. Det, som for mig er meget vigtigt, er, at man derigennem når en meget nær tilknytning til hjemmet, og at forældrene i mange flere tilfælde vil komme og bede om et samarbejde på disse områder.

Jeg er indforstået med, at når staten skal afholde alle udgifterne ved en sådan form for undervisning eller behandling, må det ske efter henvisning og godkendelse af statens institut for talelidende, men dette må efter min opfattelse ikke gøres sværere, end at en læge og instituttets rejseinspektører må kunne afgøre sagerne med en vis appelret til instituttet, hvis nogen skulle få afslag, uden at vedkommende selv kan forstå hvorfor.

Jeg tror ikke, at der på baggrund af dette forslag vil blive vanskeligheder med at få myndigheder, læger, lærere eller andre, der kommer i forbindelse med talelidende, til at afgive indberetning til statens institut. Jeg tror i det hele taget, at den ordning, der foreslås her, hvorefter undervisningen er gratis for alle uden hensyn til økonomiske forhold, vil skabe en helt anden moral på disse områder. Det vil også være medvirkende til, at man på dette vigtige område undervisningsmæssigt kommer i overensstemmelse med forholdene på andre områder. Dette, at der skulle udfyldes og skrives store ansøgningsskemaer for at få hjælp, og at man skulle få sine naboer eller bekendte til at afgive erklæringer om, hvorvidt man var trængende, har altid været medvirkende til, at mange har holdt sig tilbage til skade for det barn, det drejede sig om, og har været medvirkende til at skabe meget store samfundsmæssige problemer. Derfor er det vigtigt, at sådanne udgifter er samfundsudgifter.

Dertil kommer, at nyordningen uden tvivl vil skabe et mere effektivt samarbejde mellem forældrene og taleinstitutterne. Jeg synes derfor, det er fuldstændig rigtigt, at der, således som det forudsættes i bemærkningerne til lovforslaget, nu skal være to fuldstændig selvstændige institutter med hver sit opland.

Jeg skal med disse bemærkninger tillade mig at anbefale det foreliggende lovforslag til det høje tings velvillige behandling, og jeg kan på min gruppes vegne give tilsagn om vor fulde indsats i forsøget på, at loven

[Hjortnæs.]

som forudsat kan træde i kraft den 1. oktober 1954, altså endnu i år.

Ellen Poulsen: Forsorgen for talelidende og læsesvage må omfattes med den allerstørste interesse. Det er givet, at de mennesker, der ikke kan opfatte sprogets mening ved læsning og udtrykke sig normalt i tale og skrift, er stærkt handikappet i tilværelsen. Ikke mindst er det hårdt for børn, når f. eks. en svær ordblindhed eller talefejl hindrer dem i at følge med i den almindelige undervisning i skolerne. Det er klart, at mange børn har fået mindreværdskomplekser eller er blevet overnervøse og har lidt utroligt, når omgivelserne ikke har forstået, hvad der var i vejen, og at det ikke var intelligensen og evnerne, der manglede, men at der var tale om en lidelse, der måske kunne helbredes eller dog gøres meget mindre.

I den kommissionsbetænkning, som følger det lovforslag, vi her behandler, er der givet udtryk for, hvor vigtigt og hvor ønskeligt det er for at opnå de gode resultater, at talelidelserne opdages på et så tidligt tidspunkt og kommer under behandling så hurtigt som muligt, og det er vel derfor, at man i lovforslaget foreslår en ændring af de indberetningsregler, der hidtil har været gældende. Man kan se i bemærkningerne, at de hidtidige indberetningsregler ikke har virket helt tilfredsstillende, og det foreslås derfor nu, at det bliver ministeren, der bemyndiges til at fastsætte reglerne for, hvordan man fremtidig ønsker disse indberetninger. Det er jo muligt, at der kan foretages visse forbedringer af de nuværende regler for indberetning, men hvis man undersøger, hvem disse indberetninger har påhvilet, vil man se, at det er hospitalerne, hvor lægerne har været forpligtet, og så skolerne, og for de sidstes vedkommende kan man vel mene, at der her kan opnås en forbedring, idet man i skolerne nu har skolelægeordningen.

Det ville jo være naturligt, om denne instans blev draget med ind i arbejdet, således at et nært samarbejde mellem skole og skolelæge kunne resultere i, at man fik et barn, hos hvem de pågældende svagheder blev opdaget, tidligt til undersøgelse hos skolelægen og derved også fik de rigtige indberetninger frem. Der er, forekom-

mer det mig, i de nuværende regler mulighed for at få indberetninger frem for alle aldersklasser.

Når man læser det foreliggende lovforslag igennem, bliver man ikke så forfærdelig klog, idet der ikke står ret meget i selve lovforslaget, men til gengæld står der des mere i bemærkningerne til lovforslaget, og endnu mere vil man finde, hvis man læser kommissionsbetænkningen igennem. Jeg kunne i hvert tilfælde tænke mig, at det også for andre ordførere end mig ville være af stor betydning, om vi fik yderligere oplysninger fra den højtærede minister. Det ser ud til, at de sociale udvalg og det arbejde, de har gjort, helt skal skydes til side. Når man læser kommissionsbetænkningen igennem, ser man, at der skal udsendes rejseinspektører fra statens institut til mange forskellige områder; det findes ikke i lovforslaget og heller ikke i bemærkningerne. Det har undret mig noget, at disse rejseinspektører ude omkring i landet skal afgøre, om børn f. eks. skal fjernes fra hjemmet under behandlingen, nemlig hvis disse rejseinspektører mener, at det milieu, hvori børnene befinder sig, kan være til skade for børnene under behandlingen. Mener den højtærede minister virkelig, at en rejseinspektør, som måske een gang kommer på besøg i et hjem, vil være i stand til at udtale sig 100 pct. rigtigt om, hvordan barnets milieu er, og at dette skøn kan være afgørende for, om et barn skal blive i sit hjem under behandlingen eller sendes ind til instituttet for videre behandling? Jeg tror ikke, man kan undgå at få de sociale udvalg ind i billedet her, idet man netop i de sociale udvalgs undersøgelsesarbejde ville have en god hjælp til vurdering af det milieu, hvori børnene lever. Jeg vil gerne spørge ministeren, i hvor høj grad disse rejseinspektører indgår i de beføjelser, ministeren får efter det foreliggende forslag.

Det fremgår heller ikke af lovforslaget, hvilke regler der er fastsat for uddannelse af de lærere, der nu skal bruges i meget stor udstrækning. Der står i bemærkningerne til lovforslaget, at man regner med, at denne uddannelse skal være vederlagsfri, men det forekommer mig at være af betydning, at man får at vide, hvilke kår man har tænkt sig, disse lærere skal have fremefter, hvad

[Ellen Poulsen.]

der forlanges af dem, og hvorledes man har tænkt sig deres ansættelsesforhold, før man træffer bestemmelse om, at deres uddannelse skal foregå på statens regning.

Vedrørende det økonomiske spørgsmål, hvis dette lovforslag gennemføres, siges der heller ikke meget i selve forslaget. Det nævnes i bemærkningerne, at der vil blive en merudgift for staten på ca. 700 000 kr., inklusive rejseudgifter, men så står der i en ganske lille bemærkning, at der vil komme nogle eengangsudgifter til forbedring af de institutter, som nu skal have en så stor betydning, navnlig instituttet i København, men også til et selvstændigt institut i Aarhus.

Det hedder her, at man ikke kan beregne, hvad disse udgifter vil beløbe sig til, idet man endnu ikke ved, hvilke byggeforanstaltninger, der vil blive nødvendige. Det forekommer mig at være et noget løst grundlag, og jeg håber, at man i et udvalg kan få nærmere præciseret, hvad man har tænkt sig, disse udgifter vil beløbe sig til, og i det hele taget, hvorledes ministeren har tænkt sig mange af disse spørgsmål, som slet ikke fremgår af lovforslaget, løst i praksis.

Jeg skal på mit partis vegne tilsige lovforslaget en saglig og god behandling i det udvalg, der vil blive nedsat.

Erna Sørensen: Den omorganisation af hjælpen til talelidende, som nærværende lovforslag er udtryk for, vil mit parti gerne yde støtte til, og vi vil medvirke til, at der kan komme en fornuftig ordning ud heraf.

Vi ser med tilfredshed, at man har inddraget sværere tilfælde af ordblindhed og læsesvagheder under lovområdet, idet vi netop føler, at man har forsømt meget på disse områder, og at man ved at gennemføre en ordning som denne kan forhindre, at mange bliver uegnede til at få et erhverv. Det er ofte således, at ordblind og læsesvage har deres fulde intelligens og virkelyst, men kun har en brist på dette særlige område.

Vi er klar over, at det må være staten, der påtager sig denne opgave, og vi er klar over, at det betyder øget udgift for staten, når denne omorganisation træder i kraft. Vi håber dog, at de tanker, den højtærede socialminister har givet udtryk for i be-

mærkningerne til lovforslaget, vil betyde, at man tid efter anden kommer til at spare penge ved den decentralisation, der finder sted. Hvis man i tide kan undervise børnene, måske endda få fat på disse dårligt stillede børn allerede i børnehaverne, vil man kunne spare penge, idet lidelsen hurtigt bliver afhjulpet og fremtidig hjælp overflødig.

Der er et område, hvor den højtærede minister slet ikke har udtalt sig, men som er blevet forelagt mig fra lægevidenskabelig side. Det drejer sig om en del personer, som delvis har mistet talens brug, f. eks. efter en hjerneblødning. Der er mange af disse tilfælde, som ikke er fuldstændig håbløse, men hvor en virkelig undervisning kan hjælpe dem til påny at lære at tale og kan gøre dem arbejdsdygtige igen. Jeg kan ikke se, at kommissionen har været inde på disse forhold i den betænkning, vi har fået til gennemlæsning, og jeg vil gerne bede den højtærede socialminister udtale sig om, hvorvidt han er af den opfattelse, at man for fremtiden vil kunne drage sådanne tilfælde ind under bestemmelserne om hjælp til talelidende.

Selvom mit parti er tilhænger af dette forslag om en omorganisation af hjælpen, må jeg alligevel have lov til at komme med nogle indvendinger. Det står for mig som noget ganske naturligt, at det er undervisningsministeriet, der tilrettelægger undervisningen og uddannelsen af de lærere og lærerinder, som skal tage sig disse vanskelige opgaver på, og også får overdraget institutternes ledelse og administration og ansættelsen af de pågældende personer. Ifølge bestemmelserne i § 2 i folkeskoleloven af 1937 og det cirkulære, der kom i 1943 om særundervisning, er det også noget, som hører under undervisningsministeriet.

Jeg synes også, jeg har fornemmelsen af at den højtærede socialminister er klar over, at man her bevæger sig i et grænseområde, idet han i sine bemærkninger henviser til, at der skal forhandles i dette eller hint tilfælde med undervisningsministeriet. Befolkningen har ret til at få gratis undervisning i folkeskolen uden hensyn til, om man har trang eller ej, om man er ubemidlet eller ej, og den samme betragtning bør vel i og for sig gøres gældende med hensyn til undervisning af talelidende. Det må da i alt

[Erna Sørensen.]

fald være meget opmuntrende for de forældre, hvis børn har disse større eller mindre organiske fejl, og hvoraf kun et fåtal er virkelig evnesvage børn, at det drejer sig om en almindelig form for undervisning, og at man slet ikke i denne forbindelse tænker på, at der er tale om offentlig forsorg.

Mine betragtninger, som støttes af mit parti, medfører, at jeg gerne vil stille det direkte forslag til den højtærede socialminister, om han ikke kan lave ordningen således, at den lægges ind under undervisningsministeriet, og at den kun, hvor der er tale om den rene forsorg, får med socialministeriet at gøre. Jeg ved godt, at man står overfor praktiske vanskeligheder, men dem er vi jo til for at overvinde, og jeg vil gerne henstille, at ministeren tager mine tanker op til velvillig overvejelse. Jeg betragter det i virkeligheden som et direkte forslag til den højtærede socialminister. Jeg håber, at vi i det udvalg, som vil blive nedsat, får mulighed for at undersøge hele spørgsmålet og drøfte, hvad vi allerede nu ved denne omordning kan træffe bestemmelse om, og at vi iøvrigt behandler kommissionsbetænkningen stykke for stykke. Jeg siger ligesom den ærede ordfører for venstre, at man jo ikke af denne ændring af forsorgsloven kan se alt det, som socialministeren er kommet frem til og foreslår her i dag. Vi behandler i virkeligheden følgerne af den bemyndigelse, vi vil give ministeren, og for mit vedkommende står det i hvert fald således, at det ville være godt, om man kunne få denne form for hjælp til talelidende ind under den almindelige undervisning og kun, hvor der er tale om ganske særlig hjælp, altså til ophold på institutter o. lign., bruger de regler, som selve forsorgsloven indeholder.

Jeg vil gerne give mit partis tilslutning til en velvillig behandling af hele dette spørgsmål ud fra de betragtninger, jeg har gjort gældende. Vi bevæger os på et område, hvor vi allesammen finder, at vi har en pligt til hurtigst muligt at afhjælpe den utrolig lange ventetid for de hårdt ramte mennesker, der skal stå på ekspektancelister to, tre år. Det er meget uheldigt. Vi mener også, at hvis man kan sætte ind gennem aftenskoleundervisning og på anden vis ved hjælp af de mange lærere, som nu kan blive

uddannet og få stillinger rundt omkring i landet, vil man ret hurtigt kunne nå til at opfylde de ønsker, som her er fremsat, og som det er nødvendigt bliver opfyldt, for at man kan række denne del af befolkningen en hjælpende hånd.

At jeg har tiltrådt bestemmelsen om, at staten overtager disse forpligtelser, finder jeg rimeligt også under hensyn til, at vi i 1950 vedtog en lov, hvorefter staten påtog sig hjælpeforanstaltninger for døve og døvstumme.

Ingeborg Refslund Thomsen: Den omfangsrige betænkning, der er forelagt dette høje ting, har affødt et meget lille lovforslag. Det bemyndiger socialministeren til at anvise nye veje for bedre at finde frem til de talelidende børn, det foreslår som noget nyt fuldstændig vederlagsfri behandling, og endelig tages der stilling til skolepligtige børns behandling.

Før i tiden affandt man sig vel med de lettere tilfælde af talelidelser, måske fordi forældrene vænnede sig til barnets mangelfulde udtale, måske af ligegyldighed og fordi folk i almindelighed ikke havde kendskab til, at en særlig undervisning kunne give gode resultater. Det barn, der stammede, blev drillet i skolen, blev sky og genert, blev det, man nutildags kalder hemmet på forskellig måde; men sådan var det nu engang. Nu er man ganske anderledes inde på at give alle børn den bedst mulige hjælp til at kunne klare sig senere hen i livet på lige fod.

Den første opgave er at finde børnene. Det kan vel bedst ske ved, at læger og sundhedsplejersker, der i andet ærinde kommer i sådanne børns hjem, er opmærksomme på, om et barn må henregnes til de talelidende. De færreste børn går i børnehave, men naturligvis må børnehavedejerne også drages med ind i arbejdet med at finde frem til børnene. Er disse først kommet i skole, vil lærere, skolelægen eller konsulenten for særundervisning, hvor en sådan findes, tage sig af barnet. Det fremgår klart af det materiale, der foreligger, at de to statsinstitutioner absolut ikke kan dække det behov, der er for en særlig behandling, og alt taler jo for at behandle de lettere tilfælde ude i landet i nærheden af barnets hjem, vel at mærke når behandlingen er fuldtud betryggende. De krav, der stilles til en såkaldt

[Ingeborg Refslund Thomsen.]

privat praktiserende talelærer, skulle være en garanti for, at undervisningen i de lettere tilfælde står på højde med undervisningen på de to statsinstitutioner, og kun efter henvisning fra statsinstitutionerne er behandlingen jo gratis. Der er den skævhed, at undervisningen i København og Aarhus er vederlagsfri, medens behandling af privat praktiserende lærere må betales af forældrene selv, og kun hvis kommunen skønner det rimeligt, træder den hjælpende til. Kommunernes bidrag til disse udgifter er 3/10, medens de 4/10 og de resterende 3/10 bliver refunderet, så store beløb har det ikke drejet sig om for den enkelte kommune. Efter forslaget lægges udgiften over på staten, 1 000 kr. årlig pr. barn; ganske vist er ikke alle til behandling et helt år. Det velhavende hjem kan let betale, det fattige hjem kan få kommunens tilsagn om at ville betale, men der ligger herimellem mange hjem — de fleste — for hvilke det hidtil har været en følelig udgift, der måske blev udskudt til bedre tider til skade for barnet, der måske netop nu havde gode chancer for helbredelse. Kan statens overtagelse af det økonomiske ansvar sikre, at flere børn kommer under behandling, så er det rigtigt at gøre behandlingen vederlagsfri, af hensyn særlig til forældre med såkaldte mellemindtægter.

Jeg ser af betænkningen, at man kunne tænke sig, at voksne talelidende skulle sætte sig hen i aftenskoler og tale med hinanden. Det tror jeg ikke på; det kan måske tænkes i København, hvor folk ikke kender hinanden, men ude omkring i landet vil det ikke ske, og det behøves jo heller ikke; hvis loven vedtages, vil udgiften uden videre blive dækket.

Jeg kan tilslutte mig det ærede medlem fru Erna Sørensens betragtninger om, at undervisningsministeriet må have en afgørende indflydelse på denne undervisning.

Vi i mit parti ser med sympati på dette lovforslag, og vi vil gerne se nærmere på det i et udvalg.

Petra Petersen: Forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende har angående betalingen for undervisningen virket uheldigt og uretfærdigt. De uensartede betalingsregler har betydet, at en del talelidende ikke har

fået den undervisning, der kunne bedre eller måske helt helbrede deres lidelse, og det gælder vel i høj grad de børn, som bor eller har boet i en kommune, der ikke har etableret særundervisning for børn med talelidelser. Dette at kommunerne kan skønne, har jeg altid været imod, for det virker som regel uretfærdigt. Selvom en kommune ikke mener, at der er trang til stede for at hjælpe en familie, der har et barn med en talelidelse, er det langt fra givet, at en sådan familie har råd til at lade barnet undervise hos en privat praktiserende lærer, og det er desværre sådanne udgifter til undervisning o. lign., der må udskydes, når økonomien er stram.

Den foreslåede lovændring skal afskaffe den foreliggende ulighed med hensyn til betalingen, og det synes mit parti er rimeligt og rigtigt, og vi vil gerne støtte det. Hvad der ikke er af mindre betydning, er, at man får afskaffet ventelisten for talelidende, der skal til behandling. De årlige udgifter for staten synes jeg er meget minimale; 700 000 kr. plus en eengangsudgift ved lokalernes oprettelse synes jeg er meget lidt.

Løvrigt vil jeg gerne udtale en beklagelse af de ventelister, vi har for de talelidende, og også andre steder, f. eks. på vore hospitaler o. lign. Det er jo ikke alene de talelidende børn, der har måttet vente i op til 2 eller 3 år, men det er sådan på vore hospitaler, at hvis man ikke netop har et brækket ben eller en blindtarm, der skal fjernes, kan man komme til at vente 2, 3, 4, helt op til 6 måneder på at blive indlagt. Det samme gælder vore sindssygehospitaler, der er under al kritik. Vi har i mange store byer ikke engang nerveklinikker, hvor man kan indlægge de syge, og når det ikke drejer sig om patienter, som er farlige for sig selv eller deres omgivelser, må lægerne mange gange lade dem blive hjemme, da man ikke har noget sted at gøre af dem. Det gælder også med hensyn til åndssvage børn. Her er ventelisten meget lang; jeg kender familier med åndssvage børn, som har måttet holde disse børn hjemme til stor gene for andre børn i hjemmet. De lange ventelister gælder ikke alene vore syge, men også på andre områder. Det gælder vore optagelseshjem i de store byer, der ikke har plads til børn, der skal optages på grund af moderens sygdom f. eks.; det gælder vore forebyg-

[Petra Petersen.]

gende børneinstitutioner, det gælder de overfyldte skoler. Ikke mindst gælder det, at ventelisterne for de boligsøgende er meget lange.

Jeg vil gerne sige i den forbindelse, at nu er det fire år siden, vi gennemførte loven vedrørende døve og tunghøre. Alle partier var enige om, at det var en udmærket lov, og det er givet, at det er det. Vi fik flere af de udmærkede hørecentraler, der skal sikre, at de døve får høreapparater, der passer til vedkommende. Det er altså fire år siden, loven blev vedtaget, men der er stadig lange ventelister til disse hørecentraler. Jeg vil gerne spørge den højtærede socialminister, om han kan forklare mig, hvorfor man nu, fire år efter at loven er vedtaget, stadig ikke er i stand til at betjene alle, der lider under en svag hørelse. Det er muligt, ministeren ikke er i stand til at svare her, men hvis han er det, ville jeg være meget glad for at få et svar.

Hvis den lovændring, vi her taler om, kan afskaffe den lange venteliste for de talelidende, der søger helbredelse, synes jeg, det er et mægtigt fremskridt, og det vil desuden bevirke, at de dårligst stillede og i det hele taget de, der hidtil ikke har kunnet få deres børn til undervisning, nu kan få det. Men jeg vil indrømme, at jeg er efterhånden blevet noget skeptisk, efter jeg har set, hvordan en del af vore love virker. Det er ikke særlig opmuntrende.

Søren Olesen: Det nye i dette lovforslag er særlig dette, at en del flere talelidende bliver inddraget under tilsyn og særundervisning, og endvidere at denne undervisning for nogles vedkommende kan foregå på hjemstedet, således at de ikke behøver at besøge anstalter. Begge dele kan jeg og mit parti bifalde, og vi synes, det er heldigt, at dette lovforslag er fremsat. Man må indrømme, at en del talelidende hidtil ikke har fået den undervisning, de trængte til, det har været mere tilfældigt, hvordan de kunne blive behandlet, fordi der måske ingen var på stedet, som havde evne eller lyst til at tage sig af dem. Det må derfor hilses med glæde, at der nu kommer en ordning, så de bliver undersøgt og undergivet tilsyn og der bliver givet indberetning og taget bestemmelse om, hvorvidt deres tilfælde skal

behandles på anstalt. Derigennem får man en vis opdeling, og de sværere tilfælde bliver så henvist til specialbehandling, medens de lettere tilfælde kan behandles på stedet. Særlig det sidste finder jeg er en udmærket løsning, idet det har stor betydning for børnene, at de kan blive i deres hjem og modtage undervisningen på stedet; en del af dem vil sikkert også kunne følge den almindelige undervisning i skolen og så få den særhjælp, de trænger til, gennem en særundervisning på det område, hvor de har en svaghed.

Jeg ville ønske, at man på andre områder kunne foretage noget lignende. Jeg tænker her på åndssvageforsorgen, hvor det desværre er sådan, at der ikke gælder de samme regler for dem, der opholder sig på plejehjem, som for dem, der er anbragt på anstalt, d. v. s., at forældre, som eventuelt vil beholde åndssvage udover 18 års alderen, ikke kan få samme hjælp til deres underhold, som hvis de var på anstalt, hvilket jo betyder en større bekostning for forældrene. Efter min opfattelse er der her en opgave, som burde løses på samme linie som det problem, vi her behandler.

Man kan måske nok befrygte, at undervisningen af de talelidende på den her foreslåede måde vil blive noget dyr, idet de lærere, som er uddannede, ikke vil få elever til enhver tid — det må man da håbe. Men med de samfærdselsmidler, vi har, vil det vel blive muligt, at flere kommuner kan benytte de lærere, der har fået en sådan uddannelse, og endelig vil de beløb, som skal bruges til lærernes uddannelse og til betaling for undervisningen, måske kunne indvindes ved, at man ikke behøver at bygge anstalter, og ved besparelse på børnenes underhold, idet de nu vil kunne opholde sig i hjemmet og få deres underhold der, medens forældrene vanskeligt ville kunne betale for dem, hvis de skulle anbringes på anstalt. Der vil altså blive en offentlig udgift mindre.

Jeg hilser som sagt dette lovforslag med glæde og vil gerne give det min støtte.

Socialministeren (Strøm): Jeg takker samtlige ærede ordførere for deres venlige tilslutning til lovforslaget. Jeg forstår, at der er ønske om udvalgsbehandling, og jeg synes, at alle de spørgsmål, der er rettet til

[Socialministeren.]

mig, vil være velegnede til at blive diskuteret i et udvalg. Fra min side har det kun været hensigten med dette lovforslags fremsættelse at medvirke til at hjælpe de pågældende talelidende, ordblinde og læsesvage på den bedst mulige måde, og mener man, at der i større udstrækning, end tilfældet er nu, bør være et samarbejde mellem socialministeriet og undervisningsministeriet på dette område, er jeg i allerhøjeste grad interesseret i en sådan tanke, og de problemer, der her er rejst, vil jeg mene vi vil være i stand til at tale os til rette om i et udvalg.

Det ærede medlem fru Petra Petersen spurgte mig, hvordan det kunne være, at der endnu var en lang venteliste for de døve børn og andre, der eventuelt skal have høreapparater. Såvidt jeg forstår, er denne venteliste i den senere tid bragt meget langt ned, og vi håber inden længe at kunne vinde med også i det spørgsmål.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Hjortnæs: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende den offentlige skolebespisning).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2211; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3861).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Kaj Andresen: Skolebespisningen her i landet har i og for sig fået en mærkelig skæbne i lovgivningen. Den har været ude for svingende standpunkter fra tid til anden og har derfor også haft ret svingende vilkår at virke under. Det er forsåvidt ikke underligt, om man ude i kommunerne

har været i tvivl om, efter hvilke linier man skulle lægge bespisningen an, idet der ikke på noget tidspunkt har været nogen helt permanent ordning, som man over en årække kunne regne med.

Oprindeligt var den en udpræget social hjælpeforanstaltning, en ambulancetjeneste, om man vil, tidsbegrænset og med særlige transgbetingelser, og det betød, at den kun fandtes i meget begrænset omfang, men det betød også, at der sattes et socialt skel mellem de børn, der deltog i skolebespisningen, og de andre. Først i besættelsesårene, da man ligesom mere følte, at vi var i samme båd, blev man klar over skolebespisningens store ernæringsmæssige betydning og udvidede dens område, samtidig med at man forhøjede de midler, der blev stillet til rådighed; man gennemførte ved den lejlighed helårsbespisningen.

Ved drøftelsen herom kom man også ind på det uheldige i den sociale skillelinie, som transgbetingelserne satte mellem børnene, og som udtryk for forståelsen heraf gennemførte man, da loven var til revision i 1948, en lovændring, hvorefter transgbetingelserne ophævedes. Det var der enighed om mellem alle partier, og jeg tror i og for sig også, at alle dengang var enige om, at den nye ordning var et betydeligt socialt fremskridt.

Adskillige af os regnede vel med, at ordningen nu kunne blive permanent. Men det blev den altså ikke, der skete noget, som satte en stopper herfor, idet vi i 1950 fik en anden regering, som påbegyndte visse nedskæringer eller besparelser. Man må jo ikke sige, at de daværende regeringspartier har en anden social indstilling end andre partier, men i alt fald betød besparelsesbestræbelserne en forringelse af skolebespisningsordningen i forhold til tiden før 1951, en forringelse, som vi fra socialdemokratisk side gik imod. Det fremgår tydeligt af den daværende socialministers bemærkninger både ved fremsættelsen af forslaget og ved dets behandling, at det mindre var ønsket om den socialt mest værdifulde eller sundhedsmæssigt mest forsvarlige ordning, der var drivfjederen, end det var ønsket om at fremskaffe en besparelse i udgifterne til skolebespisningen. Når man tager i betragtning det begrænsede beløb, der sparedes ved nyordningen, oven i købet ikke egentlig